

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

2. Офіс генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2020).

3. Добросок А. Expressions and ways to commit vandalism: concept, ratio and classification. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. №2. С. 75–82.

4. Петерімова О. Р. Наруга над могилою: кримінологічний аналіз та шляхи подолання проблеми. *Молодий вчений*. 2018. №12 (64). С. 516–518.

5. На Харківщині затримали чоловіка за наругу над могилами. UNN. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1847591-na-kharkivschini-zatrimali-cholovika-za-narugu-nad-mogilami> (дата звернення: 30.03.2020).

6. Сафонов Д. А. Криміналістична характеристика наруги над могилою. *Право і Безпека*. 2009. №4. С.130–134.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Білик Г. В.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Янішевська К. Д.

*к. ю. н., доцент, ст.викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

На сьогодні, питання захисту прав інтелектуальної власності залишається актуальним. Адже розвиток науки, техніки, культури та мистецтва породжує нові досягнення, а тому регулювання взаємодії з ними, визначення їх правового статусу та права власності є важливим етапом функціонування правового соціуму, який забезпечений правовими нормами захисту прав та свобод, а також надання окремим визначеним суб'єктам певних обов'язків.

Захист прав суб'єктів інтелектуальної власності полягає в дотриманні передбачених законодавством заходів з їх визначення, припиненні їх порушення та в застосування до їх порушників нормативно визначених санкцій шляхом притягнення до юридичної відповідальності. Так, важливе місце в правовій системі посідає певний механізм регулювання даних відносин, суть якого полягає в тому, щоб шляхом застосування визначених державою засобів примусу захистити права суб'єктів, які їм належать на законодавчому рівні.

Важливою складовою права інтелектуальної власності є визначення її об'єктів. Так, науковець О.Чернобай, дослідивши дане питання у чинних нормах вітчизняного та

міжнародного законодавства, надає наступну характеристику, щодо якої до об'єктів інтелектуальної власності належать: авторське право та суміжні права (твори літератури, музики, мистецтва, архітектури, фотографії, комп'ютерні програми; виконання творів (сценарій та його виконання); фонограми; передачі мовлення (радіо, телебачення). А також промислова власність (винаходи та корисні моделі; промислові зразки; знаки для товарів і послуг; сорти рослин та породи тварин; комерційні (фірмові) найменування; географічні позначення; топографії інтегральних мікросхем; наукові відкриття). Їх важливою юридичною відмінністю виступає те, що авторське право не підлягає обов'язковій державній реєстрації (тобто реєстрація є факультативною), в той же час право промислової власності (винаходи, промислові зразки і т.д.) тільки тоді набуває відповідних юридичних прав та стає об'єктом права інтелектуальної власності – коли воно зареєстроване [2]. Таким чином, об'єкти інтелектуальної власності умовно можна поділити на 2 категорії: авторське право та промислова власність, які мають певні відмінності у своїх юридичних статусах, а отже їх власники виступають суб'єктами даної сфери права.

Якщо ми говоримо про захист суб'єктів інтелектуальної власності, то в Україні діють законодавчо визначені відповідні форми такого захисту. Як і деяких інших сферах правового регулювання, у сфері захисту інтелектуальних прав виділяють дві основні форми захисту прав:

- юрисдикційну, що реалізується шляхом звернення до державних органів, уповноважених розглядати справи про правопорушення у сфері інтелектуальної власності та виносити по них обов'язкові для виконання рішення. Юрисдикційна форма захисту за своєю суттю охоплює адміністративний та судовий порядки розгляду справ та застосування передбачених законом заходів захисту. На практиці адміністративний порядок розгляду справ є рідкісним випадком, адже він визначається як спеціальна форма, що застосовується більше як виняток з загального правила у чітко передбачених законом випадках, до яких відноситься діяльність Апеляційної палати Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з розгляду заперечень, що виникають з приводу видачі охоронного документа – патенту або свідоцтва. До загальної форми власності варто віднести діяльність судів, а саме загально та спеціальної юрисдикції;

- неюрисдикційну, під діяльністю якої розуміються дії фізичних та юридичних осіб із захисту прав інтелектуальної власності, їх авторських і суміжних прав, патентних та інших прав, здійснювані ними самостійно, без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів. У даному випадку, правопорушення можуть припинити за допомогою дій заінтересованих осіб [3].

Найчастіше на практиці застосовується юрисдикційна форма захисту, тобто позови

до суду загальної юрисдикції, або до адміністративних судів, що як наслідок породжує адміністративну чи кримінальну відповідальність для порушників прав інтелектуальної власності.

Розглянемо кримінально-правовий механізм регулювання питання захисту прав інтелектуальної власності. Кримінальний кодекс немає поняття «інтелектуальна власність», але передбачає кримінальну відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав, порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію та незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару [1]. Таким чином, можна стверджувати, про недосконалість регулювання саме об'єктів інтелектуальної власності, які є наведеними в Цивільному кодексі. Тобто, на практиці ми отримаємо прогалину в регулюванні такого важливого механізму, що проявляється у невідповідності законодавчих актів між собою.

Звертаючись до тексту Кримінального кодексу, маємо дві основні статті, а саме стаття 176 та 177, основа яких стосується прав інтелектуальної власності. Відрізняються вони різними об'єктами: ст. 176 захищає твори науки, літератури і мистецтва, комп'ютерні програми і бази даних, фонограми, відеограми і програми мовлення, а також «будь-які інші об'єкти авторських і суміжних прав», а ст. 177 захищає інші об'єкти інтелектуальної власності, які на практиці не належать до згаданих вище об'єктів авторського права. Серед них виділяють: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, сорти рослин, раціоналізаторські пропозиції. Також відмінним є те, що називають злочинними діяннями. Так стаття 176 забороняє незаконне відтворення, розповсюдження, тиражування зазначених об'єктів, а також «будь яке умисне порушення авторського права і суміжних прав» (наприклад, плагіат), а стаття 177 забороняє «незаконне використання або інше умисне порушення права на зазначені об'єкти». Дані статті мають поділ на три частини. Основною ознакою для їх перших частин є заподіяння шкоди понад 12 180 грн., для других частин – вчинення діянь повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або заподіяння шкоди понад 121 800 грн., для третіх частин – вчинення діянь службовою особою з використанням службового становища або організованою групою, чи спричинення збитку понад 609 тис. грн. Характерним для обох статей є те, що їх санкції є тотожними за своєю суттю, однак формулювання є різним [4].

Варто зауважити, що у Кримінальному кодексі України залишається невирішеним питання конфіскації продукції, яка була реалізована чи надана у користування звичайним

суб'єктам, що не мали інформації про порушення права інтелектуальної власності. У зв'язку з сучасним процесом розвитку технологій, джерел інформації, варто звернути увагу і на зміни в регулювання таких систем, тобто це потребує додаткового нормативного регулювання, а також підвищення кваліфікації працівників поліції чи суддів, уповноважених розглядати справи в сфері захисту інтелектуальних прав. Міжнародна практика свідчить, що ефективним інструментом захисту, залишається спеціалізація відкриття та розгляду таких справ. Тому, злочини з захисту прав інтелектуальної власності прийнято відносити до справ приватного обвинувачення, а значить відкриття їх повинно супроводжувати обов'язковою заявою від потерпілою сторони. Самостійну добуту інформацію по таких порушеннях правоохоронці не реєструють, а значить більше уваги було зосереджено на реальні провадження, а тому зростає ефективність їх розгляду [4].

Слід звернути увагу на те, що не дивлячись на тенденцію зростання сили санкцій за порушення в сфері інтелектуальної власності, на міжнародній арені спостерігається мінімізація кримінальної відповідальності за порушення таких прав передбачених в Україні цивільним та кримінальним законодавством. Однак, у таких умовах, вітчизняне законодавство характеризується більшим кримінально-правовим механізмом захисту, який на даний момент є найбільш ефективним.

Таким чином, для української правової системи досі залишається не вирішеним питання визначення єдиного поняття інтелектуальної власності, яке було б детально визначено нормами законодавчих актів. Така невідповідність породжує правові колізії, які не можна врегулювати Кримінальним кодексом України через його недосконалість, а значить на практиці ми отримуємо негативну статистичну картину захисту прав інтелектуальної власності, що в свою чергу породжує нові суперечності правової системи. Тому, робимо висновок, що для підвищення ефективності регулювання даних відносин, в першу чергу необхідно привести законодавчу базу до єдиного механізму регулювання та вдосконалити кримінальне законодавство, яке відіграє важливу у роль в системі захисту інтелектуальних прав в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс від 05.04.2001 р. № 2341-III / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.04.2020).
2. Чернобай О. В. Право інтелектуальної власності: порушення, захист, відповідальність, новачії. Рада адвокатів Київської області. Національна Асоціація Адвокатів України. URL: <https://radako.com.ua/news/pravo-intelektualnoyi-vlasnosti-porushennya-zahist-vidpovidalnist->

повасіуі (дата звернення: 05.04.2020).

3. Право інтелектуальної власності: підручник /за заг. ред. О. І. Харитонової. Київ. «Юрінком Інтер», 2011. URL: <https://studfile.net/preview/5170123/>.

4. Асадчев Ю. Суть та проблеми кримінально-правового захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Lexliga Law Firm. 2016. URL: <http://lexliga.com/ua/novosti/sushhnost-i-problemyi-ugolovno-pravovoj-zashhityi-prav-intellektualnoj-sobstvennosti-v-ukraine>.

ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Внукова Н. М.

*д. е. н., професор, професор кафедри банківської справи і фінансових послуг
Харківського національного економічного університету ім.С.Кузнеця,
провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України*

Система фінансового моніторингу регулюється міжнародними стандартами [1, 8] і спрямована на протидію відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ) на основі використання ризик орієнтованого підходу (РОП) [2]. У теперішній час запроваджуються методики оцінки ризиків у сфері ПВК/ФТ на національному рівні. В Україні двічі здійснено Національну оцінку ризиків (НОР) у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, остання відбулась 2019 року [4], тому підвищується актуальність вивчення та аналізу застосування РОП до реформування системи фінансового моніторингу [5].

НОР за законом [6] – це система заходів, що вживаються суб'єктами державного фінансового моніторингу, уповноваженими органами державної влади із залученням інших суб'єктів (за потреби) з метою визначення (виявлення) ризиків (загроз) ВК/ФТ, їх аналіз, оцінка та розроблення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків.

Управління ризиками фінансового моніторингу спрямоване на побудову гарантій стійкості фінансової системи в країні. НОР сприяє виробленню рекомендацій та визначенню пріоритетів щодо удосконалення системи фінансового моніторингу і посилення вимог на основі РОП до суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) певних видів фінансово-економічної діяльності.

На законодавчому рівні РОП визначений як оцінка (переоцінка) та розуміння